

Emma Goldman : Η φιλοσοφία του αθεϊσμού

2012-03-29 11:03:40 Republication

Για να δώσει κανείς μια επαρκή περιγραφή της φιλοσοφίας του αθεϊσμού, θα ήταν απαραίτητο να αναλύσει τις ιστορικές αλλαγές της πίστης σε μια θεότητα, από την πιο πρόωρη αρχή της μέχρι την παρούσα ημέρα. Αλλά αυτό δεν είναι στα πλαίσια του παρόντος κειμένου. Εντούτοις, δεν είναι άσκοπο να αναφερθεί, εν συντομία, ότι η έννοια Θεός, υπερφυσική δύναμη, πνεύμα, θεότητα, ή οποιοδήποτε άλλος όρος στον οποίο η ουσία του θείσμου μπορεί να έχει βρει την έκφραση, έχουν γίνει πιο αόριστοι και σκοτεινοί κατά τη διάρκεια του χρόνου και της προόδου. Με άλλα λόγια, η ιδέα των Θεών γίνεται πιο απρόσωπη και νεφελώδης σε αναλογία με το πώς το ανθρώπινο μυαλό μαθαίνει να καταλαβαίνει τα φυσικά φαινόμενα και στο βαθμό που η επιστήμη συσχετίζει τα ανθρώπινα και κοινωνικά γεγονότα.

Ο Θεός σήμερα, δεν αντιπροσωπεύει πλέον τις ίδιες δυνάμεις όπως στην αρχή της ύπαρξής του· ούτε κατευθύνει Αυτός το ανθρώπινο πεπρωμένο με το ίδιο σιδερένιο χέρι όπως άλλοτε. Μάλλον η ιδέα του Θεού εκφράζει ένα είδος πνευματικού ερεθίσματος για να ικανοποιήσει τις μανίες και τις φαντασίες κάθε απόχρωσης της ανθρώπινης αδυναμίας. Κατά τη διάρκεια της ανθρώπινης ανάπτυξης η ιδέα του Θεού αναγκάστηκε να προσαρμοστεί σε κάθε φάση των ανθρώπινων υποθέσεων, πράγμα απόλυτα σύμφωνο με την προέλευση της ίδιας της ιδέας.

Η ιδέα των Θεών προέρχεται από τον φόβο και την περιέργεια. Ο πρωτόγονος άνθρωπος, ανίκανος να καταλάβει τα φαινόμενα της φύσης και παρενοχλημένος από αυτά, έβλεπε σε κάθε τρομακτική εκδήλωση κάποια απειλητική δύναμη κατευθυνόμενη ρητά ενάντια σε αυτόν· και δεδομένου ότι η άγνοια και ο φόβος είναι οι γονείς κάθε προκατάληψης, η ενοχλημένη φαντασία του πρωτόγονου ατόμου ύφανε την ιδέα των Θεών.

Πολύ σωστά, ο γνωστός άθεος και ο αναρχικός, Michael Bakunin, λέει στο μεγάλο του έργο “Θεός και Κράτος”: “Όλες οι θρησκείες, με τους Θεούς, ημίθεους και προφήτες τους, τους μεσσίες και Αγίους τους, δημιουργήθηκαν από την εύπιστη φαντασία των ανθρώπων που δεν είχαν ακόμα φθάσει στην πλήρη ανάπτυξη των πνευματικών τους ικανοτήτων. Συνεπώς, ο θρησκευτικός ουρανός είναι απλούστατα αντικατοπτρισμός όπου ο άνθρωπος, εκστασιασμένος από την άγνοια και την πίστη, ανακαλύπτει την εικόνα του, αλλά διευρυμένη και ανεστραμμένη – δηλαδή θεοποιημένη. Η ιστορία των θρησκειών, της γέννησης, της ακμής, και της παρακμής των Θεών που δέσποσαν διαδοχικά στην ανθρώπινη πίστη, δεν είναι λοιπόν τίποτα άλλο, παρά η ανάπτυξη της συλλογικής νόησης και συνείδησης των ανθρώπων. Στο μέτρο που μέσα στην ιστορικά προοδευτική πορεία τους ανακάλυπταν, είτε στον εαυτό τους είτε στη φύση, μια δύναμη, ιδιότητα ή και σημαντικό ελάττωμα, τα απέδιδαν στους Θεούς τους, αφού προηγουμένως τους μεγαλοποιούσαν υπέρμετρα, καθώς συνηθίζουν να κάνουν τα παιδιά, με μία πράξη της θρησκευτικής φαντασίας τους [...]. Με όλο τον οφειλούμενο σεβασμό, λοιπόν, στους μεταφυσικούς και τους θρησκευτικούς ιδεαλιστές, τους φιλόσοφους, τους πολιτικούς ή τους ποιητές: η ιδέα του Θεού υπονοεί την παραίτηση του ανθρώπινου λόγου και της δικαιοσύνης, είναι η αποφασιστικότερη άρνηση της ανθρώπινης ελευθερίας, και αναγκαστικά καταλήγει στην υποδούλωση της ανθρωπότητας, τόσο στη θεωρία όσο και στην πράξη.”

Κατά συνέπεια η ιδέα των Θεών, που αναβιώνεται, προσαρμόζεται, και διευρύνεται ή περιορίζεται, σύμφωνα με την ανάγκη του χρόνου, έχει επηρεάσει την ανθρωπότητα και θα συνεχίσει να το κάνει μέχρι ο άνθρωπος να σηκώσει το κεφάλι του μία φωτεινή μέρα, άφοβος και με αφυπνισμένη θέληση. Αναλογικά, όσο το άτομο μαθαίνει να κατανοεί τον εαυτό του και διαμορφώνει το πεπρωμένο του, ο θείσμός γίνεται περιπός. Το πόσο το άτομο θα είναι σε θέση να βρει τη σχέση του με τους συνανθρώπους του, θα εξαρτηθεί εξ ολοκλήρου από το κατά πόσο μπορεί να ξεπεράσει την εξάρτησή του από το Θεό.

Ήδη υπάρχουν ενδείξεις ότι ο θείσμος, που είναι η θεωρία της κερδοσκοπίας, αντικαθίσταται από τον

αθεϊσμό, την επιστήμη που αναλύει και αποδεικνύει. Ο ένας στηρίζεται στα μεταφυσικά σύννεφα του Αγνώστου, ενώ ο άλλος έχει τις ρίζες του σταθερά στο χώμα. Είναι η γη, όχι ο ουρανός, αυτό που πρέπει να διασώσει ο άνθρωπος εάν θέλει πραγματικά να σωθεί.

Η πτώση του θεϊσμού είναι ένα πολύ ενδιαφέρον θέμα, ειδικά όπως φανερώνεται στην ανησυχία των θεϊστών, οποιαδήποτε και αν είναι η συγκεκριμένη θρησκεία τους. Συνειδητοποιούν, με πολύ άγχος, ότι οι μάζες γίνονται καθημερινά πιο αθεϊστικές, πιο ανθρωπιστικές· ότι είναι αρκετά πρόθυμοι να αφήσουν το μεγάλο υπερπέραν και τη θεϊκή περιοχή του στους αγγέλους και τα σπουργίτια· επειδή όλο και περισσότερο οι μάζες απορροφούνται στα προβλήματα της άμεσης ύπαρξής τους.

Πώς να φέρει τις μάζες πίσω στην ιδέα Θεών, το πνεύμα, την πρώτη αιτία, κ.λ.π. – αυτή είναι η πιο πιεστική ερώτηση σε όλους τους θεϊστές. Όλα αυτά τα ερωτήματα φαίνονται να είναι μεταφυσικά, έχουν ωστόσο ένα πολύ χαρακτηριστικό φυσικό υπόβαθρο. Όσο αναφορά την θρησκεία, “την Απόλυτη αλήθεια” δηλαδή, οι ανταμοιβές και οι τιμωρίες της είναι το σήμα κατατεθέν της μεγαλύτερης, της πιο διεφθαρμένης και ολέθριας, της ισχυρότερης και πιο προσοδοφόρας βιομηχανίας στον κόσμο, μη εξαιρουμένης της βιομηχανίας όπλων και πυρομαχικών. Είναι η βιομηχανία του αποπροσανατολισμού του ανθρώπινου μυαλού και της καταπίεσης της ανθρώπινης καρδιάς. Η αναγκαιότητα δεν γνωρίζει κανέναν νόμο· ως εκ τούτου, η πλειοψηφία των θεϊστών αναγκάζεται να επανεξετάσει κάθε ζήτημα, ακόμα κι αν δεν έχει καμία σχέση με θεότητες ή με την Αποκάλυψη ή το Υπερπέραν. Ίσως αισθάνονται το γεγονός ότι η ανθρωπότητα κουράζεται από τα εκατοντάδες παραρτήματα (σμμ. θρησκείων) του Θεού.

Πώς να βελτιωθεί αυτό το νεκρό επίπεδο θεϊστικής πεποίθησης, είναι πραγματικά ένα θέμα ζωής και θανάτου για όλα τα δόγματα. Γι’ αυτό και η ανοχή τους· αλλά είναι μια ανοχή όχι κατανόησης, αλλά αδυναμίας. Ίσως αυτό να εξηγεί και τις προσπάθειες που ενθαρρύνονται σε όλες τις θρησκευτικές δημοσιεύσεις για να συνδυάσουν τις διαφοροποιημένες θρησκευτικές φιλοσοφίες και τις συγκρουόμενες θεϊστικές θεωρίες σε ένα δόγμα. Όλο και περισσότερο, οι διάφορες έννοιες “του μόνου αληθινού Θεού, τού μοναδικού καθαρού πνεύματος, – η μόνη αληθινή θρησκεία” σχολιάζονται με τρόπο ανεκτικό σε μια μανιώδη προσπάθεια να καθιερωθεί ένα κοινό έδαφος για να διασώσει τη σύγχρονη μάζα από τη “ολέθρια” επιρροή των αθεϊστικών ιδεών.

Είναι χαρακτηριστικό της θεϊστικής “ανοχής” ότι κανένας δεν νοιάζεται πραγματικά για το τι πιστεύουν οι άνθρωποι, αν πιστεύουν, ή προσποιούνται ότι πιστεύουν. Για να πραγματοποιήσουν αυτό το σκοπό, χρησιμοποιούνται οι πιο ωμές και επιθετικές μέθοδοι. Θρησκευτικές συνεδριάσεις και προσπάθειες αναγέννησης με τον Billy Sunday ως τον προασπιστή τους – μέθοδοι που πρέπει να προσβάλουν κάθε εξευγενισμένη αίσθηση, και που η επίδρασή τους επάνω στην άγνοια και την περιέργεια συχνά τείνει να δημιουργήσει μια ήπια κατάσταση παραφροσύνης που συνδέεται, όχι σπάνια, με την ερωτομανία. Όλες αυτές οι μανιώδεις προσπάθειες βρίσκουν την έγκριση και την υποστήριξη από τις μεγάλες δυνάμεις της γης. Από το ρώσο δεσπότη, τον αμερικανό Πρόεδρο· από τον Rockefeller (σμμ. πλούσιος αμερικανός επιχειρηματίας) και τον Wanamaker, μέχρι τον πιο ασήμαντο επιχειρηματία. Δείχνουν ότι το κεφάλαιο που επενδύεται στον Billy Sunday, το Y.M.C.A. (σμμ. Young Men’s Christian Association, χριστιανική αδελφότητα που ξεκίνησε το 1844 και πλέον αριθμεί παραρτήματα σε 119 χώρες στον κόσμο), στην Christian Science, και τα διάφορα άλλα θρησκευτικά όργανα θα επιστρέψει τεράστια κέρδη από τη κατακτημένη, εξημερωμένη, και κουτή μάζα.

Συνειδητά ή ασυναίσθητα, οι περισσότεροι θεϊστές βλέπουν στους Θεούς και τους διαβόλους, τον παράδεισο και την κόλαση, την ανταμοιβή και την τιμωρία, ένα μαστίγιο για να οδηγή τους ανθρώπους στην υπακοή, την προβατοποίηση και την “ικανοποίηση”.

Η αλήθεια είναι ότι ο θεϊσμός θα είχε χάσει την επιθετικότητα του πολύ πριν από αυτό χωρίς τη συνδυασμένη υποστήριξη του διάβολου και της εξουσίας. Πόσο ολοκληρωτικά χρεοκοπημένος είναι πραγματικά, καταδεικνύεται στις τάφρους και τα πεδία μαχών της Ευρώπης σήμερα.

Δεν περιγράφουν όλοι οι θεϊστές τη θεότητά τους ως το Θεό της αγάπης και της καλοσύνης; Ωστόσο μετά από χιλιάδες έτη τέτοιων κυρηγμάτων οι Θεοί παραμένουν κουφοί στην αγωνία της ανθρώπινης φυλής. Ο Κομφούκιος δεν ενδιαφέρεται για την φτώχεια, τις άσχημες συνθήκες και τη δυστυχία των πληθυσμών της Κίνας. Ο Βούδας παραμένει ανενόχλητος στη φιλοσοφική αδιαφορία του μπροστά στην πείνα και τους λιμούς στην Ινδία· ο Θεός παραμένει κουφός στην πικρή κραυγή του Ισραήλ, ενώ ο Ιησούς αρνείται να αναστηθεί από τους νεκρούς ενάντια στους Χριστιανούς του που σφάζουν ο ένας τον άλλον.

Το βάρος όλων των τραγουδιών και των ύμνων “προς τον ύψιστο” είναι ότι ο Θεός ανπιπροσωπεύει τη δικαιοσύνη και το έλεος. Ωστόσο, η αδικία μεταξύ των ατόμων μονίμως αυξάνεται· οι προσβολές που

διαπράττονται ενάντια στις μάζες σε αυτήν την χώρα μόνο, φαίνονται αρκετές για να πνίξουν τον ίδιο τον παράδεισο. Αλλά πού είναι οι Θεοί για να δώσουν ένα τέλος σε όλες αυτές τις φρίκες, αυτά τα λάθη, αυτή την απανθρωπιά ενάντια στο άτομο; Όχι, όχι οι Θεοί, αλλά το ΑΤΟΜΟ πρέπει να εγερθεί μέσα από τη δυνατή οργή του. Εξαπατημένος από όλες τις θεότητες, προδομένος από τους “απεσταλμένους” τους, αυτός, ο ίδιος, πρέπει να αναλάβει να φέρει τη δικαιοσύνη επάνω στη γη.

Η φιλοσοφία του αθεϊσμού εκφράζει την επέκταση και την αύξηση του ανθρώπινου μυαλού. Η φιλοσοφία του θεϊσμού, εάν μπορούμε να την αποκαλέσουμε φιλοσοφία, είναι στατική και πάγια. Ακόμη και η απλή προσπάθεια να διεισδύσει κανείς στα μυστήρια ανιππροσωπεύει, από τη θεϊκιστική άποψη, μη-πίστη στην απ’ όλους αποδεκτή παντοδυναμία, και ακόμη και μια άρνηση της σοφίας των θείων δυνάμεων εκτός του ατόμου. Ευτυχώς, εντούτοις, το ανθρώπινο μυαλό δεν ήταν ποτέ, και δεν μπορεί ποτέ να είναι, καθοδηγούμενο, με το ζόρι, στη στασιμότητα. Ως εκ τούτου προχωρά σταθερά τον ανήσυχο δρόμο του προς τη γνώση και τη ζωή. Το ανθρώπινο μυαλό συνειδητοποιεί “ότι το σύμπαν δεν είναι το αποτέλεσμα μιας “δημιουργικής” διαταγής από κάποια θεία νοημοσύνη, που, από το πουθενά, παράγει ένα αριστούργημα χαοτικό και σε τέλεια λειτουργία”, αλλά ότι είναι το προϊόν χαοτικών δυνάμεων που λειτουργούν αέναα στο χρόνο, των συγκρούσεων και των κατακλυσμών, της απώθησης και της έλξης, αποκρυσταλλώνοντας μέσω της αρχής της επιλογής σε αυτό που οι θεϊστές καλούν, “ο κόσμος καθοδηγείται από τη τάξη και την ομορφιά.” Όπως ο Joseph McCabe (σμ. Joseph McCabe [1867-1955] γνωστός Άγγλος αθεϊστής) σωστά επισημαίνει στην “Υπαρξη του Θεού”: “ένας νόμος της φύσης δεν είναι ένας τύπος που συντάσσεται από έναν νομοθέτη, αλλά μια μόνη περίληψη των παρατηρηθέντων γεγονότων – ένα πακέτο γεγονότων. Τα πράγματα δεν ενεργούν με έναν συγκεκριμένο τρόπο επειδή υπάρχει ένας νόμος, αλλά δηλώνουμε το “νόμο” επειδή ενεργούν με εκείνο τον τρόπο.”

Η φιλοσοφία του αθεϊσμού ανιππροσωπεύει μια έννοια της ζωής χωρίς καθόλου μεταφυσικό Υπερπέραν ή κάποιο Θείο ρυθμιστή. Είναι η έννοια ενός πραγματικού κόσμου με τις ελευθεριακές, εξελίξιμες και όμορφες δυνατότητές του, σε σύγκριση με έναν πλασματικό κόσμο, ο οποίος με τα πνεύματά του, τους χρησμούς, και την κίβδηλη ικανοποίηση έχει κρατήσει την ανθρωπότητα σε μία αβοήθητη υποβάθμιση.

Μπορεί να φανεί παράδοξο, όμως είναι θλιβερά αληθινό, ότι αυτός ο πραγματικός, ορατός κόσμος και η ζωή μας έπρεπε να είναι τόσο πολύ κάτω από την επιρροή των μεταφυσικών υποθέσεων, αντί για τις φυσικές αποδείξιμες δυνάμεις. Κάτω από το μαστίγιο της θεϊστικής ιδέας, αυτή η γη δεν έχει χρησιμεύσει σε κανέναν άλλο σκοπό απ’ ότι ως προσωρινός σταθμός για να εξετάσει την ανθρώπινη ικανότητα για τη θυσία στη θέληση του Θεού. Αλλά τη στιγμή που ο άνθρωπος προσπάθησε να εξακριβώσει τη φύση αυτής της θέλησης, του είπαν ότι ήταν εντελώς ανώφελο για τη “πεπερασμένη ανθρώπινη νοημοσύνη” να πάει πέρα από τη παντοδύναμη άπειρη θέληση. Κάτω από το τεράστιο βάρος αυτής της παντοδυναμίας, το άτομο έχει υποκύψει στη σκόνη – ένα άβουλο πλάσμα διαλυμένο, και που ιδρώνει στο σκοτάδι. Ο θρίαμβος της φιλοσοφίας του αθεϊσμού είναι να ελευθερώσει το άτομο από τον εφιάλτη των Θεών· σημαίνει τη διάλυση των φαντασμάτων του αγνώστου. Ξανά και ξανά το φως του λόγου έχει διαλύσει το θεϊστικό εφιάλτη, αλλά η ένδεια, η δυστυχία και ο φόβος έχουν αναδημιουργήσει τα φαντάσματα – είτε παλιά είτε νέα, παρά την εξωτερική μορφή τους, αυτά διαφέρουν λίγο στην ουσία τους. Ο αθεϊσμός, απ’ ετέρου, στην φιλοσοφική του πτυχή αρνείται την υποταγή, όχι μόνο σε μια καθορισμένη έννοια του Θεού, αλλά αρνείται όλη τη δουλειά στην ιδέα των Θεών, και ανιππασσεται στη θεϊστική αρχή υπό αυτήν τη μορφή. Οι Θεοί στη μεμονωμένη λειτουργία τους δεν είναι στα μισά τόσο ολέθριοι όσο η αρχή του θεϊσμού που ανιππροσωπεύει την πίστη σε μία μεταφυσική, ή ακόμα και παντοδύναμη, δύναμη που κυβερνά τη γη και το άτομο. Είναι ο ολοκληρωτισμός του θεϊσμού, της ολέθριας επιρροής του επάνω στην ανθρωπότητα, της παραλυτικής επίδρασής του επάνω στη σκέψη και τη δράση, την οποία ο αθεϊσμός παλεύει με όλη τη δύναμή του.

Η φιλοσοφία του αθεϊσμού έχει τη ρίζα της στη γη, σε αυτήν την ζωή• ο στόχος του είναι η χειραφέτηση της ανθρώπινης φυλής από όλα τα Θεϊκά κεφάλια, είτε είναι αυτά ιουδαϊκά, χριστιανικά, μωαμεθανικά, βουδιστικά, βραχμινιστικά, ή ότι άλλο. Η ανθρωπότητα έχει πιωρηθεί από καιρό και μάλιστα βαριά για τη δημιουργία των Θεών• τίποτα άλλο παρά ο πόνος και οι διωγμοί αυξήθηκαν από την δημιουργία τους. Υπάρχει μόνο μια διέξοδος από αυτή τη γκάφα: Το άτομο πρέπει να σπάσει τα δεσμά που τον κρατούν στις πύλες του ουρανού και της κόλασης, έτσι ώστε να μπορέσει να αρχίσει να διαμορφώνει μέσα από την αναζωπυρωμένη και αφυπνισμένη του συνείδηση ένα νέο κόσμο επάνω στη γη.

Μόνο μετά τον θρίαμβο της αθεϊστικής φιλοσοφίας στα μυαλά και τις καρδιές των ανθρώπων, θα γίνουν κατανοητές η ελευθερία και η ομορφιά της ζωής. Η ομορφιά ως δώρο από τον ουρανό έχει αποδειχθεί άχρηστη. Εντούτοις, θα γίνει η ουσία και η ώθηση της ζωής όταν μάθει το άτομο να βλέπει στη γη το μόνο ουρανό κατάλληλο για το άτομο. Ο αθεϊσμός βοηθά ήδη να ελευθερωθεί το άτομο από την εξάρτησή του στην πιωρία και την ανταμοιβή ως θεϊκή ευκαιρία – αντίθετη για τους φτωχούς στο πνεύμα.

Το κείμενο δημοσιεύτηκε το 1916 στο περιοδικό *Mother Earth* και κυκλοφόρησε στα ελληνικά τον Φλεβάρη του 2006 στο έντυπο *Απόπειρα #1*, της συλλογικότητας *Rebeldes Titeres* της Σάμου

Αναδημοσίευση από: [Βραχόκηπος](#)

Το πλήρες άρθρο στα [αγγλικά](#)

Short link: <http://wp.me/pyR3u-anx>

Share:

- [Share](#)
-